

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1903.

Andra Kammaren.

N:o 5.

Lördagen den 24 januari.

Kl. 12 på dagen.

§ 1.

Justerades de vid kammarens sammanträde den 16 och den 17 innevarande januari förda protokoll.

§ 2.

Herr statsrådet m. m. *H. G. Westring* aflämnade Kungl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:

angående pension åt afidne stationskarlen Anders Nilssons änka och barn;

med förslag till lag angående ändring i vissa delar af förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862;

angående upplåtelse till Umeå stad af en del utaf den statens järnvägar tillhöriga mark vid Umeå järnvägsstation; samt

angående beredande af länemedel till fortsatt utveckling af statens telefonväsende.

De kungl. propositionerna blefvo på begäran bordlagda.

§ 3.

Herr statsrådet m. m. *O. Berger* aflämnade Kungl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:

med förslag till lag om ändrad lydelse af 1, 11, 23 och 50 §§ i lagen den 28 juni 1895 om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet;

med förslag till lag om ändrad lydelse af 6 § i lagen angående jordfästning den 25 maj 1894; samt

med förslag till lag, innefattande ändring i 2 kap. 3 § kyrkolagen.

De kungl. propositionerna bordlades.

§ 4.

*Remiss af
statsverks-
propositionen.*

Föredrogs för remiss till utskott Kungl. Maj:ts proposition angående statsverkets tillstånd och behof.

Därvid anförde:

Herr Hammarskjöld: Herr talman, mina herrar! Den kungl. statsverkspropositionen torde väl vid denna tidpunkt hunnit blifva känd genom tidningarne öfver hela landet, åtminstone till sina hufvuddrag. Om man kunde tillfråga Sveriges tänkande befolkning — den del af folket, som öfver hufvud taget bekymrar sig om och följer med allmänna angelägenheter — om man kunde tillfråga den, hvad den tänker om den kungl. statsverkspropositionen, är jag för min del öfvertygad om, att man från en förkrossande majoritet skulle få svar, som — om än växlande till formen — dock allesamman skulle mynna ut i ett och detsamma, nämligen oro öfver och missnöje med det närvarande och bekymmer för framtiden. En missväxt sådan som landet — om man tänker på landet i dess helhet åtminstone — icke lidit på 35 år, efter hvad jag kan minnas, tryckta förhållanden i afseende på handel och näringar och därtill betydligt ökade skatter samt utsikt till ännu större ökning; allt detta synes vara tillräckligt för att gifva anledning till bekymmer.

När Riksdagen för två år sedan fattade de viktiga besluten om stärkandet af landets försvar, visste den, att det var tunga bördor, som den lade på landet, men den visste också, att folket mer eller mindre villigt skulle bära dem, därför att alla kände, att åtgärden var nödvändig. Men man hyste dock den förhoppningen, att utgifterna skulle stanna inom måttliga gränser, och framför allt hoppades man, att de utgifter, som voro uppställda i det då afgifna programmet icke skulle i någon väsentlig grad — till en början åtminstone — öfverskridas. Det synes mig, att den nu föreliggande kungl. statsverkspropositionen visat, att programmet i den delen icke blifvit följdt, hvad försvarsfrågan angår, och i synnerhet förefaller det mig, som om anslagsfordringarne på femte hufvudtiteln äro mycket oroväckande.

Finansministern har haft en mycket svår uppgift att kunna sörja för uppfyllandet af de stora fordringar, som nu framställts. Det har verkligen ofta tyckts mig, att det måtte vara en mycket otreflig uppgift att vara finansminister; de andra departementscheferna komma till honom och säga: vi behöfva så och så många 10-tal millioner, — och han har bara att skaffa dem. Finansministern har nu i sitt

förslag anlitat åtskilliga nya skattekällor, och han har anlitat dem så långt som möjligt och, efter mitt förmenande, litet mera än han bort. Jag vill särskildt fästa mig vid ett par skattetitlar, nämligen den nya punschskatten och den höjda skatten på spritvaror. Hvad själva skatteobjekten beträffar, har jag icke det ringaste att invända. Jag tycker att det är mycket bra, att spritvaror beskattas. Men jag tror icke, att inkomsten af dessa nya skatter kan blifva så stor, som finansministern beräknat. Han har antagit, att det kommer att förätas lika mycket punsch och lika mycket brännvin som förut, trots det att punschen belägges med en skatt af 60 öre och brännvin med 15 öre per liter. Annars har man väl alltid trott, att det varit ett axiom, att då en vara fördyras, konsumtionen aftager, visserligen icke i direkt förhållande till fördyrandet, men dock i någon mån. Finansministern hoppas således på, att de höjda skatterna skola ingå till hela det beräknade beloppet. Men jag måste för min del såsom nykterhetsvän hoppas, att folket skall supa mindre än förut, och då blir det också mindre inkomst.

Det finnes en annan skattetitel, som jag tror är öfver hela landet mycket illa sedd, och det är stämpelskatten. Jag erkänner, att i somliga främmande länder anlitas den skatten i mycket hög grad — långt mer än som här är föreslaget — och att folket där är vant att bära den, men det hindrar icke, att den är en i många hänseenden förhatlig skatt.

Jag vill särskildt fästa mig vid skatten på växlar. Den har en gång antagits här och den har åter upphäfts; nu föreslås den å nyo. Jag erinrar mig mycket väl ett yttrande, som, när den frågan var före vid, jag vill minnas, 1895 års riksdag, fälldes af en representant på stockholmsbanken, herr Fredholm. Han ville visa, att denna skatt drabbade där den icke skulle, att den drabbade den, som behöfde låna. Han yttrade då: »Det är nog den, som står med hatten i hand, som får betala skatten.» Det var ett uttryck, som fäste sig i mitt minne, och jag tror, att han har rätt, det är nog den, som behöfver låna, som får betala skatten. Men är det billigt och rättvist att betunga den, som förut har bekymmer, med ytterligare en särskild skatt till staten?

Vidare föreslås stämpel å bankanvisningar. Ja, om det gäller anvisningar å tillgodohafvanden i bankerna, då är det ingenting att säga om det, men om det skall gälla äfven kreditivanvisningar, så äro dessa, enligt mitt förmenande, icke annat än skuldförbindelser, som den, hvilken lyfter på kreditivet, ikläder sig till banken. Det blir återigen en skatt för den, som behöfver låna.

Och slutligen ha vi stämpeln på postremissväxlar; den kommer att ganska afsevärdt verka hämmande på handel och näringslif.

Jag yttrade i början, att jag ansåg mig förvissad om, att statsverkspropositionen har väckt oro i landet, men jag vågar tro, att om allmänheten visste, hurudan landets finansiella ställning i verkligheten är, så skulle oron vara ännu större. En tydlig och god exponent

*Remiss af
statsverks-
propositionen.*
(Forts.)

Remiss af
statsverks-
propositionen.
(Forts.)

på den saken är våra bankers och våra penninginstitut i allmänhet ställning till utlandet. Jag har i det hänseendet fått mig meddeladt några siffror, som jag ber att få nämna, ty de äro ganska betydelsefulla. Jag vet nog, att kammaren i allmänhet icke önskar att höra siffror, men jag lofvar, att de siffror, som jag vill anföra, icke skola blifva många, och jag tror, att de äro värda att beaktas.

Enligt mig välvilligt lämnade uppgifter, har bankernas behållning i guld, utländska växlar och fordran å räkning hos utländska banker och bankirer efter afdrag af skulder å samma räkning under år 1902 minskats från 98,03 millioner till 80,81 millioner eller med i rundt tal kronor 17,22 millioner. Riksgäldskontorets behållning å dylik räkning och af utländska obligationer och statspapper har minskats med 3,05 millioner kronor. Allmänna hypoteksbanken har, utöfver amorterad obligationsskuld till utländska innehafvare, genom ny försäljning af obligationer ökat sin skuld till utlandet med 0,23 millioner kronor. Direkt export af svenska obligationer har ägt rum från ett stadssamhälle till belopp af 7,5 millioner kronor; dito genom en härvarande bank 13 millioner; utländska obligationer genom samma bank 1,5 millioner, och svenska obligationer genom en härvarande bankirfirma 7,5 millioner. Summa kronor 50,03 millioner. Om därifrån drages den under samma år af riksgäldskontoret verkställda amorteringen af obligationer, som innehafvas i utlandet, med kronor 2,43 millioner, och man vågar förutsätta, att exporten af obligationer genom andra än de här ofvan nämnda säljarne icke skulle till beloppet öfverstiga hvad som amorterats på öfriga i utlandet befintliga svenska obligationer, så skulle *i bästa fall* minskningen af våra guldvalutor och den ökade skuldsättningen till utlandet sammanlagdt stanna vid i rundt tal 47,600,000 kronor under det enda året 1902. Läger jag därtill, att — hvad som också blifvit mig meddeladt — under de tre föregående åren guldvalutorna hafva minskats med tillsammans 70 millioner kronor, och nu med 47,6 millioner — då undrar jag, om någon kan förneka, att landet har anledning att vara bekymradt, och under sådana förhållanden, mina herrar, tror jag, att det är en bjudande plikt att tänka på, att i beviljande af anslag icke gå längre än hvad som är absolut nödvändigt. Vi bruka nog här i vårt land peka på norrmännen och säga om dem, att de »lite oförsiktigt rulla med millionerna» — som vi uttrycka oss — och vi förhäfva oss något öfver, att vi hafva en så god ställning. Jag undrar, om vi i själfva verket hafva någon anledning att så mycket brösta oss; det förefaller mig, som om denna sport, att rulla med millionerna, har börjat blifva omtyckt här i landet också, och jag tror, att det kan vara tid på, att ett varningens ord kommer.

Jag är förvissad om, att kammaren icke skall underlåta att noga se till, både hvad som är nödvändigt att bevilja och huru långt landets förmåga sträcker sig, och jag är likaledes förvissad om, att statsutskottet, åtminstone dess ledamöter från denna kammare, icke skall lämna de nu anförda förhållandena alldeles ur sikte.

Herr Holmgren: Herr talman! Vid Riksdagens öppnande yttrade Första Kammarens talman inför tronen, att det ligger i samhällsutvecklingens natur, att nya kraf alltjämt framträda. Utan tvifvel är detta en sanning, som inses af en hvar, som har förståelse om statens natur och ändamål, och om icke en sådan insikt redan vore för handen, så borde man fått den genom en erfarenhet här i Riksdagen under de sist förflutna tio à femton åren. Men om det är en sanning, att en stats eller ett samhälls utveckling kräfver ökade medel, så är det lika fullt en sanning, att dessa kraf måste afpassas efter samhällets förmåga att bära dem. Man bör välja den rätta tidpunkten att framställa dessa kraf. Sker icke detta, så icke blott hindras samhällsutvecklingen, utan samhällets hälsa och till och med lif riskeras; med andra ord, man bör förfara efter den gamla kända satsen: »*att rätta mun efter matsäcken*». Denna regel borde vara bestämmande för en finansminister, då han har att för ett kommande år uppgöra statsregleringen.

*Remiss af
statsverks-
propositionen.*
(Forts.)

Ser man på föreliggande förslag till statsreglering för år 1904, så synes det, som om herr statsrådet och chefen för finansdepartementet vid uppgörandet af denna stat uppställt eu helt annan grundsats, den grundsatsen nämligen, att »*man måste rätta matsäcken efter munnen*», därvid förgätande, att denna mun är ett ginungagap, som icke han mättas, huru mycket man än inleverar i detsamma. Till statsrådsprotokollet af den 13 innevarande januari säger herr statsrådet och chefen för finansdepartementet rörande de särskilda utgifterna: »om behöfligheten af de särskilda anslag, som äskats, tillkommer det icke mig att nu yttra mig». Men hvem i all världen tillkommer det då att yttra sig öfver behöfligheten af de äskade medlen? Icke tillkommer det väl hans excellens herr statsministern eller någon af de öfriga ministrarna att ansvara för statens finanser! Mig tyckes, som om herr statsrådet och chefen för finansdepartementet, för den händelse han varit »karl för sin hatt», bort i fråga om alla dessa anslagsäskanden hafva sagt: »landet förmår icke bära dem»; det är icke nu rätta tidpunkten att framställa dylika kraf. Hvad skulle man, herr talman, säga om en enskild person, som, sedan hans inkomster blifvit reducerade från de vanliga till mycket mindre, först bestämde, huru mycket han ämnade lefva upp, och sedan sökte att täcka sina utgifter med ovanliga och nya medel. Jag förmodar, att man skulle anse ett sådant handlingssätt som vingleri. En klok man däremot rättar utgifterna efter inkomsterna, d. v. s. han rättar munnen efter matsäcken. Väl vet jag, att det finnes många, som anse, att dessa ökade utgifter på de tio hufvudtitlarna utgöra ett slags proba på samhällsutvecklingen. Dessa tio hufvudtitlar hafva så att säga blifvit det i utveckling stadda svenska folkets uppväxande barn. Men det förefaller mig, som om herr statsrådet och chefen för finansdepartementet glömt eller förgätit, att barn aldrig blifva mätta; och beträffande de två försvarsungarne, som sluka snart mer än hälften af statens alla inkomster, så är det långt ifrån, att de blifva mätta;

*Remiss af
statsverks-
propositionen.*
(Forts.)

ju mer man gifver dem, ju mer fordra de, och ändå äro de missnöjda.

Hvad som gör, att man måste vara mycket varsam i fråga om nya utgifter för staten, det är, såsom den föregående ärade talaren yttrade, att vi för närvarande lefva i ytterst tryckta tider. Det är farligt att slösa med statens medel, när ställningen är sådan, att missnöjet i landet är allmänt. Konjunkturerna äro i ständigt tillbakagående icke endast i vårt fattiga land, utan i hela världen, och någon ljusning i detta hänseende synes ej föreligga. Är det icke då för svenska folkets representanter, och jag vågar säga äfven för dess regering, en bjudande plikt att ej låta utgifterna växa år från år i så oroväckande grad, att de snart stigit med 500 % under de sist förflutna 50 åren, utan att statens bärkraft under denna tid ens tillnärmelsevis ökats i samma proportion. Därför hade enligt min mening herr statsrådet och chefen för finansdepartementet bort sträfva efter att minska statens utgifter. I stället går igenom föreliggande förslag till statsreglering för 1904 såsom en röd tråd: mera pengar, ännu mera pengar. Det förefaller nästan, som om det vore fråga om pengar eller lifvet. »Statens behof af inkomster», säger herr statsrådet och chefen för finansdepartementet, »är stort». Ja, det veta vi förut. Vid detta sammanskrapande af pengar och mera pengar nöjer sig herr statsrådet med att »beräkna» vissa inkomster, äfven om dessa inkomster icke skulle blifva verkliga.

Beträffande beräkningen af tullmedlen, hvilka herr statsrådet och chefen för finansdepartementet upptagit till 2,000,000 kronor mera än statskontoret, är det för mig alldeles obegripligt, huru han kunnat komma till ett sådant resultat. Enligt hvad statskontoret har uppgifvit, hafva tullmedlen varit i ständigt fallande. De uppgingo år 1899 till 60,000,000 kronor — jag använder runda tal — år 1900 till 57,000,000 kronor och år 1901 till 49,000,000 kronor. Visserligen stego de år 1902 till 55,584,418 kronor, men anledningen härtill ligger i öppen dag. Vårt land har nämligen under sistnämnda år delvis drabbats af missväxt, hvilken omständighet, särskildt hvad brödsäden beträffar, har inverkat på importen i hela landet. Det var därför alldeles naturligt, att tullmedlen skulle stiga under de sista månaderna af år 1902. Men man får väl ej antaga, att herr statsrådet och chefen för finansdepartementet af denna ökning i tullmedlen missledts så, att han därigenom ställt sitt hopp om ökade statsinkomster på själfva nöden i landet. Det förefaller mig alldeles gifvet, att tullmedlen ökas i samma mån som konjunkturerna stiga, och att de minskas i samma mån som konjunkturerna falla. Enligt min tanke är för öfrigt herr statsrådet och chefens för finansdepartementet beräkning af tullmedlen felaktig. På sid. 15 i statsverkspropositionen yttrar herr statsrådet: Tullmedlen äro af statskontoret beräknade till 49,000,000 kronor, under det att desamma i medeltal för åren 1899—1901 ingått med 55,584,418. Mig förefaller detta sätt att räkna högst egendomligt. Om en enskild person, som haft goda inkomster, men börjat få dåliga, ställde

horoskåpet på framtiden på det sätt, att han toge medeltalet af allsammans och rörde ihop öfverskott och brist, huru skulle detta gå? Det är ju klart, att när man sett, att tullmedlen varit i ständigt fallande, det icke är välgrundadt att beräkna en förhöjning af desamma för nästa år, endast därför att de råkat att stiga under de sista månaderna af år 1902. Men då herr statsrådet och chefen för finansdepartementet, som ser förhållandena från sin högre ståndpunkt, har den förhoppningen, att dessa medel komma att stiga, vore det ytterst intressant, om denna ljusning, som för honom framträder, också blefve en ljusning för Riksdagen och svenska folket. Man kan väl dock svårligen i hela den ekonomiska världen se någon början till denna ljusning.

*Remiss af
statsverks-
propositionen.
(Forts.)*

De nya skattetitlarna kan jag icke heller lämna alldeles oanmärkta. Väl är det sant, att Riksdagen i sin skrifvelse år 1901 påvisade vissa skatteobjekt, och lika sant är det, att herr statsrådet och chefen för finansdepartementet troget eller åtminstone nära nog troget följt denna anvisning. Men den omständigheten hindrar mig icke att anse den föreslagna maltskatten mindre lämplig. Denna skatt kommer enligt min tanke icke i något afseende att hindra superiet, men alldeles säkert att hårdast drabba de fattigare klasserna, hvilka redan förut äro hårdt betungade.

Vidkommande den föreslagna skatten på punsch delar jag den siste ärade talarens uppfattning därutinnan, att jag icke tror, att den af herr statsrådet och chefen för finansdepartementet beräknade inkomsten på denna skatt kommer att slå väl ut. Det är nog sant, att de mera förmögne eller åtminstone skenbart förmögne icke precis låta sig bestämmas af den lagen, att ett fördyrande af varan i och med detsamma medför en minskning i konsumtionen. Men jag vill i denna fråga, då den för mig är en terra incognita, d. v. s. ett fullständigt obekant område, blott påpeka, att herr statsrådet och chefen för finansdepartementet bör i detta fall vara väl hemma, enär han ju här representerar ett samhälle, i hvilket en blomstrande punschindustri råder.

Hvad beträffar ökningen i tillverkningskatten på brännvin förefaller det mig också, som om den beräknade höjningen i inkomster på grund af denna skatt icke heller skulle komma att slå väl ut. Det är ju så, att i och med detsamma man fastslår lösepenningen för lasten, fastslår man lasten själf. De, som intressera sig för att vårt folk skall blifva nyktrare, d. v. s. att allt mindre och mindre konsumera spritdrycker, kunna naturligtvis icke i herr statsrådet och chefens för finansdepartementet förslag se någon ljusning därutinnan. De kunna i honom icke finna någon bundsförvant. De vilja vara förvissade om, att konsumtionen skall aftaga i ganska stor utsträckning. Men om konsumtionen aftager, skulle man genom en ökning i tillverkningskatten å spritdrycker icke vinna det syfte, som i finansplanen framställes.

Det har redan af en föregående talare berörts, att af alla skatter, som drabba det svenska folket, har ingen skatt varit så odiös som

*Bemiss af
statsverks-
propositionen.*
(Forts.)

skatten på växlar, så mycket mera som dessa växlar användas såsom lånehandlingar i större utsträckning af småfolket, än man någonsin kan ana. Det väckte därför glädje hos den stora allmänheten, när man för några år sedan tog bort dessa stämplrar, och en mycket ärad ledamot af denna kammare yttrade då — sedan det invändts, att staten genom borttagandet af ifrågavarande stämpelskatt skulle förlora sex å åtta hundra tusen kronor och att allmänheten icke borde låna penningar på detta sätt —: »Hvad skola de stackarne göra, när de behöfva låna? Skola de först betala förskottsränta med 6, 7 å 8 procent och så därtill få erlagga skatt för att få låna några ören?» Detta blir en allt för dyr ränta. Sedan saltskattens införande har ingen skatt varit så odiös för vårt svenska folk som denna, och jag hoppas, att detta skattobjekt skall blifva föremål för Riksdagens allvarliga pröfning och därvid finnas icke böra antagas.»

Det är en annan fråga, på hvilken jag särskildt vill fästa kammarens uppmärksamhet. Här har påpekats, att nöden i vårt land är stor. Denna nöd drabbar icke minst de hundraden och tusenden af kronoarrandatorer, som under detta år icke ens få så stor inkomst af sina hemman, att de kunna aflöna sina arbetare, knappt en gång själfva lefva. Näväl, man hade hoppats, att regeringen skulle taga nödig hänsyn till dessa arrandatorers ställning och icke föreslå inkomsten af utarrenderade kronohemman för 1904 till nästan lika högt belopp som för 1903. Den föreslagna minskningen utgör endast 100,000 kronor. Det är kammaren väl bekant, huru arrandatorerna redan börjat röra på sig för att ingå till Kungl. Maj:t och Riksdagen med anhållan om afdrag. Det vore ju en obarmhärtighet, om staten skulle tillåta sig att utarma många tusen af sina arrandatorer. Hvarför då icke redan vid uppgörandet af budgetförslaget taga hänsyn till denna omständighet och lindra deras nöd genom afdrag af 50 procent eller också genom att medgifva uppskof med betalningen?

Om, mina herrar, ökade skatter verkligen skulle behöfvas, hvar skola de lättast anskaffas? Jo, sedan flera år tillbaka är hvitbetssockertillverkningen en industri, som gifver sina idkare en oerhörd och oskäligen inkomst.

Vi känna några sockerfabriker, som lära utdelat ett å två hundra procent. För att dölja en så oskäligen vinst har man förvandlat en aktie till två, och dessutom hafva dessa fabriker i samma syfte gjort stora jordinköp. Jag vill nu icke tvista om storleken af det sockerutbyte, som vinnes ur betorna; men hvad som förefaller mig alldeles själfklart är, att den beräknade utbytesprocenten borde höjas från 12 $\frac{1}{2}$ procent till 15 procent och att man således utan den ringaste tvekan borde i nästa års budget upptaga 15,000,000 i stället för 12,000,000 i sockeraccis.

Dessutom finnes det ett lämpligt skatteobjekt i tobak och cigarrer.

Men då man rör vid dessa intressen, så rör man vid de stora kapitalistintressena, och detta är farligt. Mindre farligt är då

att plocka de små på deras sista slantar. Så bör det dock icke vara.

*Remise af
statsverks-
propositionen.
(Forts.)*

Jag återgår emellertid, herr talman, mina herrar, till själva budgetförslaget och erinrar om den sanningen, att en besparad skilling är en förvärfvad skilling. Det enda sättet att åstadkomma jämvikt i budgeten är att minska utgifterna, icke att öka skatterna genom att med ljus och lykta uppleta nya skatteobjekt. Naturligtvis, mina herrar, är finansministerns föreliggande förslag icke detsamma som Riksdagens beslut, och jag vänder mig på det bevekligaste till såväl statsutskottets ärade ledamöter som Riksdagen med en varm bön, att när I, mina herrar, sen, att stort betryck råder i vårt land och att detta betryck framkallat stort missnöje i befolkningens alla lager, I behjärten detta förhållande och låten ett ur de djupa lederna gaende ord om förbarmande få resonans och återljuda i edert inre. Det är icke rätt att lägga hårdare skatter på vårt folk än det kan bära, och det har i detta afseende verkligen gått därhän, att redan nu många lida under den tunga bördan.

Herr Carlheim-Gyllensköld: Herr talman, mina herrar! Den man, som jag af alla mest beklagat och beklagar, är herr statsrådet och chefen för finansdepartementet. Jag beklagar honom därför, att han å ämbetets vägnar varit nödgad framlägga denna budget. Redan inkomstberäkningen synes mig betänkelig. Jag vill nu ej upprepa hvad en föregående talare sagt härom, men återkommer till denna fråga. Jag beklagar emellertid finansministern äfven därför, att han varit försatt i den obehagliga nödvändigheten att beträffande de rena finansskatterna behöfva lägga en ny skatt på obefintliga inkomster eller kanske rättare på utgifterna samt att föreslå bibehållandet af en skatt på bristen, för att icke säga nöden. Jag tänker nu icke på den föreslagna beskattningen på inrikes växlar, hvilken, såsom den förste ärade talaren påpekade, blir en skatt på behöfvet. Äfven han framhöll, att ingen lär låna penningar, om han ej är i behof däraf. Det är således en skatt på behöfvet. Jag understryker hans uppfattning härvidlag.

Hvad beträffar att lägga skatt på obefintliga inkomster, så förefaller det mig solklart, att detta äger rum enligt det framställda förslaget om beräkning af skatt å inkomst af jordbruksfastighet till belopp af 300 kronor, eller således vid ett taxeringsvärde af 5,000 kronor. Såsom vi erinra oss, innefattade Kungl. Maj:ts förslag till inkomstskatt, att sådan skatt skulle börja beräknas vid ett taxeringsvärde af 30,000 kronor. Utskottet minskade detta värde till något under 17,000 kronor. Nu är steget taget fullt ut för att pressa dem, som i närvarande stund positivt ej hafva något öfverskott. Det förefaller mig vara en mindre lyckad finansoperation att på detta sätt kräfva ut skatt, där inkomst icke finnes. Det begärdes förlidet år i motionsväg, att inkomsten af jordbruksfastighet skulle beräknas till 5 procent i stället för 6 procent. Detta afböjdes beklagligtvis. Ste-

*Remiss af
statsverks-
propositionen.*
(Forts.)

get har nu tagits ännu längre ut, i det den beräknade inkomsten skall beskattas redan när den uppgår till 300 kronor. Det besynnerliga är dock, att denna skatt, när den förlidet år infördes, tydligt och ärligt förklarades vara ett försök, men att man nu icke ens vill afvakta utgången af det år, då skatten första gången skall påföras, för att se, hur försöket faller ut, utan fortsätter med att försöka klämma ut mera pengar från det strandsatta jordbruket i missväxt-tider.

Hvad angår uttrycket att lägga skatt på bristen, så kan jag icke finna något mildare uttryck för att beteckna bibehållandet af skatten på brödsäd under missväxtår. Detta är och förblifver en grymhet — en grymhet, som straffar sig med missnöje med de styrande och med emigration. Jag betviflar icke, att tullarne kunna komma att uppgå till det oerhörda beloppet af 52,397,000 kronor, men detta belopp inflyter väl till stor del på grund af tullen på brödsäd, och denna tull är en olycklig beskattning. Sådant är hvarken sundt eller rätt och är ej något väl afvägdt finanssystem.

Jag vill återgå till frågan om beskattningen af inkomst utaf jordbruksfastighet och nämna ännu några ord därom. Tro herrarne, att landtmännen hafva så lysande inkomster, så är detta ett misstag. Nu vet jag icke, om denne landtman med 300 kronors inkomst skall vara underkastad själfdeklarationsplikt, men jag antager, att han för principens skull skall vara detta. Men en sådan själfdeklaration måste i praktiken medföra oerhördt trassel och besvär, böter och kostnader för ett mycket stort flertal af dessa landtmän. Industrien har hittills utsugit och pressat jordbrukarne samt dragit arbetarne från dem. Nu vill man till statsverket indraga det sista, som landtmännen kunna gifva. Detta kan jag icke beteckna som annat än att beträda den sista styfverns trappor. Taxeringsvärdena komma otvifvelaktigt härigenom att ytterligare nedsättas, men det är äfven ett hot emot egnehemsiden, hvilken regeringen ju sympatiserar med.

En oegentlighet vid dessa förhållanden är äfven, att en kontant inkomst af 1,000 kronor är fri från inkomstskatt, men att en *beräknad* inkomst af 300 kronor beskattas för jordbruksfastighet.

Vid kontant inkomst af 1,100 kronor äro 800 kronor fria. En sådan inkomsttagare behöfver således ej betala större skatt än en hemmansegare med ett till 5,000 kronor taxerad hemman. Detta förefaller mig vara ganska orimligt, ty 1,100 kronors kontant inkomst representerar efter 5 procent ett kapital af 22,000 kronor. För min del tror jag, att den man, som har ett kapital på 22,000 kronor, är i en vida bättre ställning än den, som sitter med ett hemman om 5,000 kronors taxeringsvärde.

Det är en fortsatt, beklaglig och allmän tendens i budgeten hos oss att söka skapa nya och flera statstjänster. I förslaget om malt-skatt har beräknats icke mindre än 300,000 kronor till kontroll. Jag har icke kunnat inse, hvarför det skall behöfva kosta så mycket, men siffran står där.

*Remiss af
statsverks-
propositionen.
(Forts.)*

Dessutom föreslås i den kungl. propositionen en annan ny post å 5,000 kronor för inspektion för handhafvandet af kalciumkarbid och acetylen. Det är ur försiktighetshänsyn, heter det. Jag undrar dock, om dessa försiktighetsmått icke skulle kunna vidtagas på något annat och billigare sätt, exempelvis genom yrkesinspektörer eller andra.

Vidare föreslås tillsättandet af ytterligare två nya statstjänstemän, nämligen statskonsulenter för svinskötseln och fjäderfäafveln. Detta senare är dock icke nu för mig att vidare yttra mig om, då jag har på motionsväg gjort framställning om förändring härutinnan.

För järnvägarnes räkning föreslås fem millioner kronor till ny rörlig materiel. Jag undrar, om detta verkligen är nödvändigt; möjligtvis kan det vara behöfligt, då några hundra vagnar hyras af svenska bolag — därom har jag för närvarande ingen utpräglad mening — men jag tror knappt, att det är försiktigt att nu göra nya stora beställningar af materiel. Gör man det endast för att hålla den inhemska fabrikationen med arbete, förefaller det mig, som om man kunde göra något mindre beställningar och fabrikerne ändock hållas med något arbete.

Som vi se, balanserar budgeten med nära 180 millioner kronor. För mig framstår den siffran såsom något alldeles oerhördt; och det vore mycket att därom säga. Det blir väl icke stort mindre. Den beväpnade fred, som vi lefva under, tager 81,649,900 kronor i anspråk; lägga vi därtill hvad statsverket uppoffrar till pensionering, få vi 83,329,000 kronor och litet till ensamt för försvarskostnader. Detta utgör ju mer än $\frac{3}{7}$ af hela budgeten, eller större procent än i något annat kulturland. Jag tror icke, att det kan få fortgå på detta sätt, ty det belopp, som utges för försvaret, närmar sig med stora steg hälften af hela vår budget. Om vi anställa en jämförelse mellan våra försvarskostnader och andra länders, finna vi, att af hvarje tusental kronor, som utgår af statskassan i Sverige, komma 402 kronor på militära ändamål, under det att i Tyskland motsvarande siffra utgör 169 och i Frankrike 286. Nämnda två länder äro dock stormakter och ha såsom sådana åtskilliga förpliktelser, som vårt lilla land icke har. De äro dessutom kolonialmakter, som få se långt ut öfver sina gränser och tillvarataga intressen där, hvartill vi icke hafva någon motsvarighet.

Nu är det detta olyckliga och förhastade beslut af år 1901, som går igen och som vållar så mycket bekymmer och oro — detta riksdagsbeslut, som förbereddes med skrämskott, som närdes med agitation och som genomfördes på några mycket besynnerliga vägar. Nu kommer — säger jag — detta beslut igen. Då skola herrarne komma ihåg att vid 1901 års riksdag ställdes den frågan till Kungl. Majt: hvad kostar detta fullständiga — som det hette — försvar med 365 dagars värnplikt? Storleken af den summan kunde då icke fullständigt utredas, hvarför finansministern i allmänna drag framlade en plan, huru man efter 12 år skulle skaffa erforderliga beloppet. Det utgjorde efter den tidens beräkningar ungefär 23 $\frac{1}{2}$ millioner kronor och skulle uttagas genom ökad bevillning, genom värnskatt, ökad

Remiss af
statsverks-
propositionen.
(Forts.)

stämpelskatt, maltskatt, ökad brännvinstillverkningskatt och bankovinsten. Af dessa äro alla utom värnskatten redan endera fastslagna, eller ock föreligga de nu till beviljande — *alla*, säger jag, utom värnskatten, som är under utredning (men i dess ställe kommer punschskatten till ett belopp af halfannan million kronor). Således äro vi redan nu, innan värnplikten är genomförd längre än till 172 dagar, på väg att förbruka de skatter, som beräknats blifva erforderliga för samma ändamål 12 år därefter. Jag frågar herrarne: kan sådant gå, kan det finnas någon utsikt, att Riksdagen skall nu vilja anslå sådana belopp, som ansetts erfordras 12 år efter år 1901. Om beräkningen, 23 $\frac{1}{2}$ millioner, är riktig, behöfver då budgeten höjas med ytterligare 23 $\frac{1}{2}$ millioner kronor ensamt till försvarskostnader. Då komma $\frac{3}{8}$ eller något dylikt af budgeten att gå bara till militära utgifter. Det förefaller mig, som om hela vårt system vore skeft, som om hela vårt system glede in på att mer och mer blifva ett system Witte, och det är ett farligt system, mina herrar! Det är ett system, som hos oss redan börjat genom export af obligationer, genom export af människokraft och af intelligens.

Jag vill endast önska, att Riksdagen må få tillräckligt intensiv motståndskraft att afslå så mycket som möjligt af dessa anslagsäskanden, som äro öfver höfvan högt tilltagna, och att riksfinanserna måtte ställas på en sundare basis än den, de för närvarande tyckas hvila på.

Herr Olsson i Fläsbro: Herr talman, mina herrar! Vid ett flyktigt genomläsande af föreliggande statsverksproposition kände jag hos mig uppstå ett behof att redan nu fästa kammarens uppmärksamhet på åtskilligt, som där förekommer under titeln »Inkomster». Väl kan det sättas i fråga, om icke rätta tidpunkten därför vore inne, först då de bebådade förslagen om inkomstskatt m. m. blifva föremål för remiss till vederbörligt utskott, men dels torde statsverkspropositionens omnämmande af desamma utgöra berättigad anledning att tala därom redan nu, och dels synas mig berörda frågor böra fortast möjligt blifva föremål för diskussion och allvarligt begrundande.

Såsom herrarne finna af den föreslagna riksstaten, så måste icke mindre än 30 millioner kronor anskaffas med nya statsinkomster. För detta ändamål ämnar Kungl. Maj:t uttaga en inkomstskatt äfven för år 1904. Jag har ingenting att anmärka däremot, men väl emot *sättet* för skattens uttagande, enär inkomstskatt för fast egendom skall inträda, så fort inkomsten uppgår till minst 300 kronor. Jordbruksfastighet, taxerad till allenast 5,000 kronor, och annan fastighet, taxerad till 6,000 kronor, skulle således komma att drabbas af inkomstskatten. Däremot skulle dylik skatt af andra beskattningsföremål inträda först, när inkomsten uppgår till eller öfverstiger 1,000 kronor.

Vid sistlidet års riksdag föreslog Kungl. Maj:t, att all inkomst, understigande 2,000 kronor, skulle vara befriad från inkomstskatt. Riksdagen fann denna siffra väl hög och nedsatte den med hälften

eller till 1,000 kronor. Jag tror, att detta Riksdagens beslut var väl grundadt. Ägaren till ett skuldfritt hemman om 16—17,000 kronors taxeringsvärde torde i nödfall kunna tåla en lämplig tilläggsbevillning. Men att låta en sådan tilläggsskatt, så länge den nuvarande allmänna bevillningen kvarstår, börja så långt ner, som Kungl. Maj:t här ställer i utsikt, kommer jag aldrig i lifvet att vara med om. Och jag förmodar, att åtminstone de af denna kammars ledamöter, som representera landsbygden, skola bli ense med mig därutinnan.

Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet har naturligtvis sina skäl för att låta här omhandlade skatt börja tidigare för fastigheter än för andra beskattningsföremål, ehuru dessa skäl icke kommit till synes i statsverkspropositionen. Mig förefaller dock, att dessa skäl måste vara bra underligt beskaffade. Om min inkomst utgöres af räntan på ett till fem tusen kronor uppgående kapital plus sju hundra kronors inkomst af arbete blir jag fri från inkomstskatt, men om jag för dessa fem tusen kronor köper en jordbit och söker att på denna med svett och möda föda mig och min familj, blir jag enligt Kungl. Maj:ts mening ett synnerligen lämpligt skatteobjekt. Nej, herr finansminister och öfrige herrar statsråd, ett sådant sätt att uppsöka skattekällor är bestämdt det minst lämpliga af alla! Våra små jordbrukare ha sannerligen så svårt i allmänhet och under detta olyckliga år i synnerhet att reda sig, så att det är godt, om de kunna göra det denna inkomstskatt förutan. För öfrigt må man icke förvåna sig, om de fälla modet, då de se, att af dem fordras, att de skola utgöra icke blott den vanliga statsskatten, utan äfven en på sidan därom införd skatt, afsedd bland annat till dyrtidstillägg åt ämbets- och tjänstemän, till och med för sådana med en årlig aflöning, uppgående till inemot 7,000 kronor.

Jag skall nu fullständigt förbigå finansministerns förslag om malt-, punsch- och brännvinsskatt äfvensom viss tullförhöjning å diverse viner. Däremot stannar jag ett ögonblick vid det bebådade förslaget om stämpelskatt å inrikes växlar, postremissväxlar och bankanvisningar.

Som herrarne torde ha sig bekant, infördes stämpel på inrikes växlar vid 1894 års riksdag. Redan då höjdes skarpa protester däremot, och endast en befarad brist i det årets statsreglering var anledningen till, att den bifölls af Riksdagen, dock med en ganska knapp majoritet. Vid 1898 års riksdag blef emellertid denna stämpelskatt afskaffad på enskild motionärs framställning. Anledningen därtill var, att man under de fyra år skatten verkat kommit under fund med, dels att den motarbetade bruket af växelformen vid affärsuppgörelser, dels ock att den i regeln icke träffade det färdigbildade kapitalet, utan de kapitalsvaga, och beträffande de så kallade ackommodationsväxlarne särskildt de mindre bemedlade vid deras tillfälliga lånebehof. Och bland dem, som här i kammaren den 23 februari 1898 allra skarpast betonade, att denna skatteform var orättvis, emedan

*Remiss af
statsverks-
propositionen.*
(Forts.)

den drabbade olikformigt och företrädesvis de små, märka vi ingen mer och ingen mindre än just den nuvarande finansministern själf.

I likhet med herr statsrådet och chefen för finansdepartementet, d. v. s. kanske rättare sagdt den ärade ledamoten på karlshamnshankens, hvilken ståndpunkt af år 1898 jag nyss omnämmt, är äfven jag fullt öfvertygad om, att stämpel å inrikes växlar sällan träffar det färdigbildade kapitalet. Den kapitalstarke köpmannen behöfver nämligen icke mottaga och diskontera växlar för de varor han säljer på kredit, utan han kan tryggt vänta, tills fakturorna förfalla. Lika litet träffar den våra banker, enär det är dessas kunder, som få betala växelstämpeln i fråga. Den drabbar däremot de mindre bemedlade, de små affärsmännen, som måste diskontera sina växlar för erhållande af rörelsemedel, för att icke tala om de tusenden, som genom användande af växlar förskaffa sig tillfälliga lån.

Då växelstämpelskatten således enligt mitt förmenande drabbar olikformigt och i främsta rummet de små, kommer jag nu, lika litet som vid 1898 års riksdag, att rösta för densamma. Det sagda gäller äfven till hufvudsaklig del om postremissväxlar och bankanvisningar, enär det icke heller kan sägas, att dessa papper i regel representera verkliga kapital.

Men nu säger herr finansministern: staten behöfver mycket penningar, om budgeten skall gå ihop. Enligt min och flera talares mening, hvilka uppträd här i dag, finnes det dock äfven ett annat sätt, genom hvilket man kan vinna detta mål. I det enskilda lifvet får litet hvar lära sig att, såsom det heter, rätta mun efter matsäcken, och det är sannerligen hög tid på, att äfven staten börjar tillämpa samma metod. Tillåter Riksdagen, att budgeten får svälla ut med samma svindlande fart som hittills, vet jag sannerligen icke, huru det skall gå i längden. Det går ej an att bevilja allt, som kan anses *nyttigt*, och därigenom kasta allt för tunga bördor på vårt svenska folk. Bättre några millioner mindre till försvaret och lyckligare medborgare än många pansarbåtar, men ett folk, nedtryckt af skatter.

Det är dessa synpunkter jag velat framhålla, i förhoppning att vid desamma måtte fästas åtminstone något afseende.

Herr Redelius: Till hvad som redan blifvit yttradt, ber jag, mina herrar, att få tillägga några ord. Med min länskamrat, den förste talaren här i dag, ber jag att få instämna däri, att den höga budget, som här föreligger, är ägnad att väcka oro och bekymmer; och jag ber att ytterligare få understryka detta genom en kort jämförelse mellan denna budget och den, som förelåg för 15 år sedan.

Såsom vi nu alla se, äskas i den föreliggande propositionen först ett belopp af 179 millioner kronor, hvartill kommer ännu en summa, hvars storlek vi icke känna, enligt hvad som bebådas i själfva propositionen. Det kommer i alla fall att äskas öfver 180 millioner kronor. För femton år sedan framlades en statsverksproposition, som slutade på 82 millioner kronor, hvarförutom äskades 4 millioner

kronor lånemedel till utförande af vissa arbeten, hvilket således sammanlagdt gör en summa af 86 millioner kronor. På 15 år har alltså budgeten svällt ut med ej långt ifrån 100 millioner kronor. Man kan verkligen, äfven om man medgifver, att utvecklingen måste föra med sig ökade utgifter, bli något betänksam och orolig, då man ser, med huru stark fart ökningen går. Man är nästan frestad att ropa, om icke stopp, ty det är orimligt, men likväl: sakta maskin, varsamhet bör iakttagas, ty det hörs bränningar förut.

Jag instämmer alltså i den uttalade önskan om sparsamhet. Den största sparsamhet torde böra iakttagas ej blott vid statsmedlens *beviljande*, men äfven vid dessas *användning*. Denna budget bör särskildt noggrant pröfvas, allvarligt och samvetsgrant bör ses till, om icke åtskilligt kan strykas utan fara för landets välfärd. Man bör ej heller fordra mer än som verkligen är *nödvändigt*, och med den siste talaren instämmer jag äfven däri, att det är en riktig grundsats, att man ej bör besluta sig för *alla* sådana utgifter, som kunna synas lända till något enbart *nyttigt* ändamål. Det är ej nog med detta, och den enskilde kan ej heller göra så, ty en utgift måste vara *nödvändig*, »*högst nödig och nyttig*»; landets välfärd måste kräfva densamma. Blott det verkligt nödvändiga bör beviljas, men ej mer.

Jag tillägger, att de som få medlen om händer, böra iakttaga nödig sparsamhet vid användningen af desamma. Detta är högst nödvändigt. Jag kan ej och jag vill ej här vid detta tillfälle och i detta sammanhang göra några anmärkningar mot någon viss gren af förvaltningen, ehuru väl äfven jag skulle kunna, såsom en och annan talare förr plägat göra, åberopa hvad jag fått höra enskildt. Jag anser detta dock icke vara lämpligt, men så mycket anser jag dock vara skäl att säga: varen sparsamme och sen till, att god hushållning iakttages; och i synnerhet bör sådan iakttagas med de *stora* summor, som försvarsbudgeten kräfver.

Vid tal om önsklig sparsamhet vid användningen af de *stora* statsanslagen föras mina tankar på förvaltningen af statens järnvägar. Det är en oroande omständighet, att, om ock ej alldeles samtidigt, så dock något så när samtidigt som statens järnvägsnät utvidgas, järnvägarnes nettobehållning minskas. Jag sade »nettobehållning». Ursäkt, mina herrar, vi hafva i verkligheten ej någon »nettobehållning», ty inkomsterna af statsjärnvägarne räcka ej ens till att täcka utgifterna. Det ser blott så ut, som om vi hade någon nettobehållning af järnvägarne, men vi halva som sagdt ej något sådant netto, ehuru det naturligtvis är ganska betydande summor, som i trafikmedel inlevereras till statskassan och som vi se af redogörelserna. Men, säger någon, uti inkomstberäkningen i statsverkspropositionen har statskontoret efter uppgift från järnvägsstyrelsen kunnat tillstyrka, att i budgeten för år 1904 upptages en trafikinkomst från järnvägarne af 9 millioner kr. Ja, det står så, men att märka är, att på utgiftsidan finnes *en* utgiftspost på 5 millioner kronor till rullande material, och därigenom minskas naturligtvis den så kallade nettoinkomsten

Remiss af
statsverks-
propositionen.
(Forts).

med samma belopp. Då blir återstoden helt liten, och sedan komma äfven andra anslag. Så ha vi ett anslag på 1,020,000 kronor till nya byggnader och anläggningar för statens järnvägstrafik m. fl. Men därvid vill jag ej röra, ty det kan ju tänkas, att dessa anslag kunna utgå direkt ur trafikmedlen och att de sålunda ej behöfva minska den beräknade nettoinkomsten af trafikeu. Detta är ju möjligt, och jag tors ej yttra mig därom. Antag också, att i lyckligaste fall detta sker, men det kvarstår ändå blott 4 millioner kronor af det s. k. nettot. Men så ha vi ränta och amortering å statsskulden, företrädesvis för bygandet af järnvägarne. Såsom framgår af riksgäldskontorets räkenskaper och statsrevisorernas berättelse uppgå dessa utgifter till en summa af 16 millioner kronor. När därifrån dragits åtskilliga summor, som ej kunna läggas järnvägarne till last, återstår ett belopp af omkring 12 millioner kronor. Men vore det också ej mer än 10 millioner, så räcka i alla fall ej de 4 millionerna till för att täcka utgifterna, ja, ej ens de beräknade 9 millionerna förslå ju härtill. Jag säger detta hufvudsakligen för det ändamålet, att genom en klarare bokföring allmänheten i landet måtte få veta, hurudan statsjärnvägarnes finansiella ställning är, på det att fordringarne ej må bli för stora med hänsyn till nedsatta frakter och sänkta biljettpris. Jag tror, att det är skäl att se till, att det blir en något jämnare och hälsosammare hushållning äfven på detta område. Jag vill i detta sammanhang erinra kammaren om, hvad en talare på gæfdebänken vid en föregående riksdag yttrade om biljettprisen. Jag vill ej upprepa hans ord, de finnas i protokollet, men en sak vill jag nämna, och det är mångfalden af olika slags biljetter. Och jag vill uttala den önskan, att vi måtte få åtnöjas med tre slags biljetter, en för hvarje klass, och därmed punkt. Anse vederbörande, att biljettprisen äro för höga, och att man *kan* utan för stor risk minska dem med $\frac{1}{3}$, såsom fallet är med tur- och returbiljetter, kombinerade biljetter och dylika, så låt så ske, men låt då biljettprisen blifva lika för allesammans utan rabatt.

Jag kommer nu till hufvudsaken, till den fråga, som drifvit mig att yttra några ord i dag. Det är en fråga, som till utseendet är ganska obetydlig, men den är dock enligt mitt förmenande ganska stor. Denna fråga, som till någon del berördes af den siste talaren, gäller till utseendet en inkomstsumma af i vissa särskilda fall blott 300 kronor, och den afser en skatt, som skall påföras såsom en *särskild* beskattning *utöfver* fastighetsskatten. Hittills hafva vi ju varit ense om, mina herrar, att de små inkomsttagarne skulle vara fria från skatt. Det har hittills ingen röst höjts för, efter hvad jag kan erinra mig under de snart tjugu år jag tillhört riksdagen, att man skulle lägga skatt på dessa inkomsttagare, som endast ha dessa 3, 4, 6—700 kronors inkomst, utan de ha fått vara fria från all skatt. Nu kommer det egendomliga, att här skall uttagas full skatt för en inkomstsumma af 300 kronor, som dock oftast ej *är* någon inkomst, utan blott en *beräknad* inkomst. Nu invänder man natur-

ligtvis, och det med rätta, att detta är en fastighetsskatt. Ja, jag medgifver, att en sådan, som vi af ålder haft, kan vara billig och rättvis, och jag vill äfven medgifva såsom lika nödvändigt att hafva en kapitalskatt, ty det är onekligt, att, om två personer hafva så ringa inkomst som 300 kronor hvar och om en af dem har ett kapital, som han får t. ex. 100 eller 300 kronor af, han kan lättare bära den skatten än den, som blott har 300 kronors inkomst af arbete. Men nu anser man, att den, som blott har 3—400 kronors inkomst af kapital, bör gå fri från skatt. Ja, detta kan ju äfven vara billigt, därom kunna vi vara ense. Men hvarför skall då den andre betala skatt, därför att han har fastighet, af hvilken han, oakadt all sin möda, ej kan erhålla större inkomst än så? Att ägande af fastighet är en förmån, det kan ju ej bestridas, men det är ej heller någon liten förmån att äga kapital. Ty det är skillnad mellan å ena sidan dem, som äga kapital eller fastighet, och å andra sidan en arbetare utan denna förmån, som blott har inkomst af sitt arbete, och detta blott så länge, som han är frisk och arbetsför och har tillfälle att arbeta. Men tager arbetet slut på grund af arbetslöshet eller sjukdom, står han utan inkomst, under det att den, som har kapital eller fastighet, har något att uppehålla lifvet med, äfven om han nödgas tillgripa kapitalet eller fastigheten. Om jag än således medgifver allt, som kan åberopas såsom skäl för en beskattning äfven af små fastigheter och af kapital, vill jag dock ingalunda gå in på en dubbel beskattning af de små fastigheterna. Jag förmår ej inse, att skatten blir rättvis i det fall, att en ägare af jordbruksfastighet till 5,000 kronors taxeringsvärde skall beskattas lika högt som den, hvilken äger kapital om 20,000 kronor och något däröfver, eller lika högt med den, som åtnjuter 10—1100 kronors inkomst af arbete, tjänst eller kapital. Jag kan så mycket mindre gå in därpå, som en jordbruksfastighet om 5,000 kronors taxeringsvärde icke, så vidt jag vet, lämnar ens 300 kronor i inkomst. Härvidlag synes mig därför hufvudtanken böra vara den: låtom oss efter noggrant öfvervägande och bepröfvande af skälen för och mot tänka på att införa en egendomsskatt (= »äganderättsbevällning») på såväl kapital som fastighet på det befintliga kapitalet utan afseende på dess afkastning samt en fastighetsskatt utan afseende på fastighetens beskaffenhet eller läge, utan blott och bart efter dess värde. Låtom oss försöka om möjligt att uppskatta hvarje fastighet och hvarje kapital till hvad de äro värda, och låtom oss sedan taga en lämplig procent af detta värde såsom skatt, icke såsom inkomstskatt, utan såsom värdeskatt, d. v. s. såsom en fastighets- och kapitalskatt. Låtom oss sedan se på inkomsten, och måste vi då skatta för all slags inkomst, från hvad håll den än må komma, så må vi beskatta den i lika proportion för alla: men må vi befria de små och ej pålägga dem större skatt, än att de kunna utan allt för stor svårighet bära den. Vi måste nödvändigt tillse, att beskattningen blir rättvis. Den här tanken att, såsom här föreslagits, särskildt dubbelbeskatta

Remiss af
statsverks-
propositionen.
(Forts.)

Remiss af
statsverks-
propositionen.
(Forts.)

jordbruksfastighet ned till 5,000 kronors taxeringsvärde, sedan man förra året låtit påskina så stora lindringar, synes mig ganska farlig och hotande. Det är ej rätt att *utan skäl* vara misstänksam, och jag vill därför ej uttala någon *bestämd* misstanke; men *om* någon hade tänkt sig, att vi i fråga om jordbrukets beskattning skulle först taga de små jordägarna och med deras tillhjälp slå de stora, och att vi nu sedan skulle taga de stora och med deras hjälp slå de små, tills alla blifvit slagna, hade någon tänkt det, säger jag, hade det varit i öfverensstämmelse med det föreliggande förslaget. Jag kan icke vara med därom.

Herr Lundell: Då jag så sent fått ordet, har det, jag velat säga, redan uttalats af flera föregående talare, men då jag nu fått det, ber jag i alla fall att några ögonblick få begagna mig däraf.

Det är betecknande, att för 15 år sedan hela budgeten slutade med en summa af 82 $\frac{1}{2}$ millioner kronor, men att sedan dess anslagen ensamt på fjärde och femte hufvudtitlarna svällt ut till ungefär samma belopp eller 81 $\frac{1}{2}$ millioner kronor. Det är ju klart, att det under sådana förhållanden för finansministern varit nödvändigt att söka alla möjliga utvägar för att få ökade inkomster.

Jag tror nog också han gått den rätta vägen i fråga om malt-skatt, punschskatt, liksom i fråga om tull å vin och diverse andra varor, höjning af brännvinsskatten m. m.

Men hvarför jag begärt ordet är för att stryka under en sak, fastän den flere gånger här förut framhållits, nämligen det oberättigade i fråga om växelskatten, skatten å postremissväxlar och å bank-anvisningar. Det blir nog icke eu beskattning af kapitalet, som man afsett, utan en beskattning af arbetet och fattigdomen.

Beträffande den föreslagna förändringen i fråga om inkomstskatten ber jag att särskildt få understryka en sak, som äfvenledes varit på tal här förut, nämligen att det skall bli de små fastighetsägarna, framför allt de små jordbrukarne på landet, som skola komma att drabbas af ökad inkomstskatt. Men de ha nog med skatter förut; de hafva, förutom den allmänna bevillningen, de dryga kommunal-skatterna, som å landsbygden *i regel, icke undantagsvis* uppgå till tio gånger allmänna bevillningen. Jag tror, att det är att lägga sten på bördan att på den vägen skaffa staten nya inkomster; och det är så mycket mer oberättigadt, som man låtit de stora inkomsttagarne sitta i orubbadt bo och endast sökt lägga nya skatter på de små.

Det är ett yttrande här af finansministern, som jag särskildt vill framhålla, eller att, när fråga är om allmänna arbeten, man i dåliga tider skall söka få utfördt så mycket arbete som möjligt genom staten för att därigenom förbättra ställningen. Detta tror jag icke gäller som regel, då man för beredande af medel till dessa arbeten höjer skatterna. Ty om man genom skatt tar in pengar, för att staten skall kunna utföra mer arbete, blir följden den, att man därigenom minskar den enskildes förmåga att låta utföra eller utföra

arbete. Höjer man för den enskilde skatten med 10 kronor, för att staten skall kunna utföra mera arbete, minskar man i och med det samma den enskildes förmåga till företagsamhet med 10 kronor, och därmed har man slagit det ena med det andra.

Jag vill särskildt framhålla, att, med de ekonomiska förhållanden, som vi för närvarande hafva, det för de vederbörande, hvilka ha budgetens behandling om hand, är af största vikt, att icke flera anslag beviljas eller tillstyrkas än som är alldeles nödvändigt, äfvensom att den genomgående principen för statshushållningen bör vara att göra den så noggrann som möjligt. Med stöd af de iakttagelser jag gjort i statsrevisionen, har jag nog i många fall tyckt mig finna, att nödig sparsamhet icke gör sig gällande i fråga om densamma.

*Remiss af
statsverks-
propositionen.
(Forts.)*

Herr Wallenberg: Herr talman! Från många håll inom Riksdagen ha uttryck gifvits åt de bekymmer, som landet känner öfver den framlagda budgeten och den ökade beskattning, som väntar oss. Men icke mindre bekymmer råder inom kretsar, där man kan komma att träffas af en förhöjd beskattning, utan att Riksdagen eller dessa få sitt ord med i laget vid fastställandet af eventuellt förhöjda skatter. Jag syftar härmed på sjöfartsnäringen, som med afseende å fyr- och båkafgifterna befinner sig i en sådan ställning.

Visserligen föranleder ej Kungl. Maj:ts proposition direkt mitt erinrande om dessa sjöfartsnäringens skatter, men jag tror dock, att det finnes fullt fog för att äfven bringa dem på tal och i god tid.

Denna skatt kommer vanligen öfver oss som tjuften om natten. Jag har redan varslat honom och tror därför, att det ur sjöfartens synpunkt och indirekt ur hela landets kan vara af behovet påkalladt att påvisa de följder, som en ökad skattebörd i form af höjning i denna skatt skulle medföra.

Fyr- och båkafgifterna hafva under de senaste 25 åren många gånger varit bragta på tal. Denna beskattning hör, som kändt är, under Kungl. Maj:ts ekonomiska lagstiftningsrätt, men icke desto mindre hafva från representationens sida genom enskilda motioner framkommit eriuringar på nödvändigheten att se till, att den icke blir för betungande.

Riksdagen har visserligen 1888, då fråga var om högre pensioner åt lotsverkets tjänstemän, uttalat den uppfattningen, att regeringen borde tillse, att fyr- och båkafgifterna afvägdes så, att inkomsterna däraf täckte lotsverkets hela behof. Men det påvisades ock, att åtskilligt skulle kunna vara att anmärka med afseende på den medelsförvaltning, som var under lotsverkets händer. Vid 1895 års riksdag förelåg från statsrevisorernas sida anmärkning rörande lotsverkets medelsförvaltning, hvori påvisades, att denna var öfver höfvan kostbar och att inskränkningar borde vidtagas. Man företog emellertid från Riksdagens sida då icke någon åtgärd. Sedermera hafva uttalanden från kommittéer, Riksdagen och regeringen gått ut därpå, att sjöfarten, såsom varande en för landet synnerligen viktig näring,

Remiss af
statsverks-
propositionen.
(Forts.)

borde beredas lättnader. I det hänseendet har man ock foretagit sig att nedsätta konsulatavgifterna, men det påvisades äfven, att nödvändigt vore att om möjligt nedsätta andra på sjöfarten hvilande avgifter.

Det är utan tvifvel under känslan utaf den välvilja, som kommit sjöfarten till del ifrån Riksdagens, regeringens och allmänhetens sida äfvensom i uttalanden, som gjorts af kommittéer, som sjöfarten under de närmaste åren haft ett kraftigt uppsving. Men det är också gifvet, att, om denna känsla af omvårdnad ifrån statsmakternas sida skulle blifva rubbad, sjöfarten återigen skulle komma på retur. Den varma tillförsikt, vi känt, och den uppmuntran, vi erfarit genom dessa många uttalanden, har gifvit oss mod att våga oss ut i konkurrensen med andra nationers sjöfart. Det synes mig därför vara af vikt, att icke en åtgärd vidtages, som skulle kunna nedtrycka detta mod och borttaga denna tillförsikt hos sjöfartsnäringsens målsmän.

Jag tror, att vi hafva så mycket större skäl att se denna fråga på sätt jag nu framhållit, som det visat sig, att i närgränsande länder kraftiga åtgärder blifvit vidtagna för att främja sjöfarten. Den föreliggande propositionen ger visserligen icke anledning till att nu taga denna fråga särskildt under behandling, men då frågan om höjande af fyr- och båkavgifterna är af den art, att den är undandraget Riksdagens pröfning och beslut, synes det mig, att man vid detta tillfälle, då vi sedan gammalt ägt rätt att uttala våra önsknningar inför regeringen, bör bringa denna viktiga fråga på tal.

För att nu anställa en jämförelse mellan hvad som i detta hänseende åtgjorts här och i närliggande länder, ber jag endast få hänvisa på de synnerligen kraftiga åtgärder, som under sista året blifvit vidtagna i Ryssland i syfte att höja sjöfarten. En alldeles särskild organisation har där bildats för att följa hvad som kräfvades för en tidsenlig utveckling. Billiga lån hafva medgifvits sjöfartens idkare, och lagstiftningsåtgärder, gående ut på ett befrämjande af den nationella sjöfarten, hafva där blifvit genomförda.

Icke mindre kraftigt har arbetet för sjöfartens utveckling varit i Tyskland. Men kanske allra kraftigast har detta arbete varit i vårt grannland Danmark. Jag önskar särskildt framhålla detta senare, därför att detta land såsom grannland till oss och särskildt inom denna näring är vår allra skarpaste och farligaste konkurrent.

På framställning till regering och Riksdag af en Fællesrepresentation for dansk Skibsfart väcktes år 1900 på tal frågan om att aktiebolag, som drifva sjöfart, skulle erhålla lindrigare beskattning än andra aktiebolag på den grund, såsom då framhölls, att sjöfarten intoge en särställning gent emot andra näringar och industrier och att det sålunda vore rimligt att för sjöfarten vidtaga särskilda åtgärder i afseende på beskattningen. Representationen påvisade vidare, att sjöfarten har att bära sina egna omkostnader i olikhet med hvad fallet är med afseende å andra näringar. Representationen gick emellertid den gången icke längre än att påvisa, att det borde göras *någon skatte-*

lindring till sjöfartens fromma, särskildt för sådana utöfvare af den samma, som drefve utrikes sjöfart, och som sålunda beredde landet tillflöde af guld, hvarför densamma aldeles särskildt kunde betraktas som en för landet värderik näring.

*Remiss af
statsverke-
propositionen.
(Forts.)*

Vid behandlingen af denna fråga uttalade sig först regeringen och sedan folketingets finansutskott mycket sympatiskt för tanken, men den genomfördes icke för det dåvarande.

Men år 1901 kom samma representation, uppmuntrad af de uttalanden, som föregående år blifvit gjorda, tillbaka med sin hemställen, däri då närmare formulerats hvad man önskade.

Nu begärdes icke allenast, att med afseende på beskattningen till staten sjöfartsidkande aktiebolag skulle blifva skattefria, utan man begärde därjämte, att med afseende å beskattningen till kommunen sådana aktiebolag skulle blifva beskattade endast för den delen af dess inkomst, som uppkomme genom inhemsk sjöfart. Detta förslag understöddes likaledes af regeringen och folketinget, och i det läget hvilat frågan för det närvarande. Dess slutliga afgörande beror på lagtinget.

Jag må äfven nämna något om hvad man åtgjort i vårt graunland Norge. Jo, där har framlagts förslag om att höja fyr- och båkafgifterna, en åtgärd, som otvifvelaktigt kommer att verka hämmande på den norska sjöfarten. Men man är i detta land icke främmande för dylika försök att i vidsträcktaste mått beskatta sjöfarten, ty sjöfarten är ett af Stortingets allra käraste skatteobjekt -- kanske därför att man icke har så många.

Hvad har man nu å andra sidan vidtagit för åtgärder här i Sverige? Hos oss har handels- och sjöfartskommittén gifvit anvisning på åtskilliga anordningar till uppmuntran och befrämjande af vår sjöfart, men ännu har mycket ringa blifvit åtgjort i anledning af dess förslag. Visserligen är det sant, att ganska rundlig tid kräfvos för att höra vederbörande ämbetsverk, men det är dock öfver tre år, sedan denna kommittés förslag blef afgifvet.

Med särskild hänsyn till hvad kommittén föreslog angående fyr- och båkafgifterna vill jag påpeka, att i afseende därå framhölls det önskvärda i att statsverket, för den händelse lotsväsendet erfordrade större tillgång på medel, borde ingripa och bidraga till dessa afgifter. Kommittén påvisade, att kostnaderna för upprätthållandet af fyrar och båkar för inrikes sjöfarten, hvilken med afseende på fyr- och båkafgifterna nu åtnjuter fullständig frihet, vore af den natur, att de borde af statsverket bestridas. Vidare påvisades, att sådana kostnader, som uppkomme genom den internationella sjöfarten äfvensom genom örlogsfartygs benyttjande af fyrar och båkar, borde af statsverket bestridas. I den specifika redogörelsen och motiveringen till förslaget har visats, att 200,000 kronor borde af statsverket utgöras. Detta kan emellertid för närvarande icke ske, på den grund att regeringen sannolikt anser, att Riksdagens beslut af år 1888 står hindrande i vägen.

Remiss af
statsverks-
propositionen.
(Forts.)

Jag har därför nu bragt denna sak på tal för att bereda jordmänen för den tanken, att detta beslut måste undanröjas eller åtminstone komma under förnyad ompröfning. Men jag tror ock, att det är på sin plats att framhålla, att det upprepade gånger framhållits, att lotsverkets medelsförvaltning gifvit anledning till anmärkning, att större sparsamhet borde iakttagas.

Riksdagen torde därför kunna vänta, att undersökning och utredning härom blef företagen, innan dess hjälp anlätades, och hvad sjöfarten själf beträffar, synes den hafva rätt fordra någon kontroll öfver utgifter, som af densamma uteslutande bestridas.

Det är för att gifva uttryck åt denna önskan, som jag i dag tillåtit mig taga till orda, och för att ytterligare påpeka, att det är af behovet påkalladt, att, innan åtgärder vidtagas, åsyftande att höja fyr- och båkafgifterna och såmedelst pålägga sjöfarten en högre beskattning än den nuvarande, som den endast med största svårigheter kan bära, en undersökning må företagas, huruvida icke besparingar vid lotsverket kunna göras, så att fyr- och båkafgifterna till nuvarande höjd skulle kunna räcka till.

Herr Jönsson i Färeköp: Herr talman, mina herrar! Det har här förut riktats många anmärkningar emot den kungl. propositionen, och jag instämmer däri, särskildt i hvad den ärade talaren på gäflborgsbänken hade att anföra.

Men jag vill dock tillägga till hvad han sade, att, då vi så sent som vid förra årets riksdag antagit en lag om inkomstskatt, hvilken ännu icke blifvit pröfvad, det är egendomligt att nu komma med ett förslag sådant som detta, nämligen att i fråga om jordbruksfastighet låta inkomstskatteskyldigheten börja redan vid 300 kronor, således redan vid 5,000 kronors taxeringsvärde. Jag befarar nästan, att härvidlag aptiten växer, medan man äter, och jag är särskildt rädd för detta förslag med hänsyn till egnahemsfrågan, hvori vi ännu icke kommit till något resultat. Jag tror, att detta förslag kommer att verka, så att säga, som ett slag i ansiktet på denna fråga, och jag tror också, att det kommer att förorsaka icke så liten emigration. Därmed låter jag detta vara detta.

Det kan nu icke vara tal om att yrka på ännu mera utgifter, då budgeten uppnått en sådan höjd, som här är fallet, men man får taga hänsyn till den nytta, som i hvarje särskildt fall med åskade anslag kan vinnas, och då i främsta rummet uppmärksamma sådana behof, som man anser vara alldeles nödvändiga, och som det är vår oundgängliga plikt att fylla — jag tänker därvidlag närmast på vår plikt att se till att vår olyckliga nästa, de sinnessjuka, erhålla vård.

Här har i landet sedan lång tid tillbaka varit en allmän oro, därför att man icke kunnat bereda plats å vårdanstalter för de sinnessjuka, som sig bort. Regeringen har tagit frågan om hand, och Riksdagen har själf med rätta flere gånger sagt ifrån, att det är statens plikt att vårda dessa olyckliga.

Regeringen upplyser nu, att ännu finnas cirka 5,000 sinnessjuka, åt hvilka icke kunnat beredas plats. Här har dock vid föregående riksdagar beviljats ganska stora anslag dels till ombyggnad och dels till tillbyggnad af vårdanstalter. Då man nu får denna upplysning, att här i landet ännu finnas kvar 5,000 olyckliga sinnessjuka, åt hvilka icke kan beredas vård, hade man nästan väntat, att här framkommit förslag om vidtagande af några förberedande större åtgärder för att afhjälpa nöden. Här har man nu endast gjort ett litet försök, som det heter i statsverkspropositionen, genom att inrätta en vårdanstalt vid Korsberga i Småland för en kostnad af 37,450 kronor, och där skulle till äfventyrs beredas plats endast åt ett 100-tal af de 5,000, som sakna vård.

Jag anser, att, då man tilltagit så stora, runda summor till de fjärde och femte hufvudtitlarne, man icke bort rygga tillbaka för att i större utsträckning fullgöra den plikt, som åligger oss, att sörja för vår olyckliga nästa, och att man därför, genom åskande af långt större summor, än som har skett, bort vidtaga mått och steg för att bygga flera hospital.

Jag har påpekat detta och hoppas, att regeringen icke stannar vid detta lilla försök, utan vidtager kraftiga mått och steg, sådana som härvidlag verkligen krävas, ty Riksdagen har sagt ifrån, att vi känna oss manade och skyldiga att göra vår plikt mot vår olyckliga nästa.

Herr Nordström i Höglunda: Det har ju sedan gammalt varit sed, att vid den kungl. statsverkspropositionens remiss till vederbörligt utskott landets representanter därvid fått uttala sin mening beträffande regeringens såväl negativa som positiva handlingar. Det är på grund af denna sedvänja, som jag vid detta tillfälle vågar föra på tal ett spörsmål, som i dessa dagar mycket dryftas såväl inom tidningspressen som man och man emellan landet rundt. Det gäller konsulatfrågan, det gäller norska Stortingets tendens att helt och hållet blifva skild ifrån broderlandet i detta afseende. Jag ber att få förutskicka, att jag ingalunda tillhör dem, som vilja vara med om något slags äfventyrspolitik, icke heller att störa de vänskapliga förhandlingarne de båda folken emellan. Men där råder för närvarande en mystifikation från den svenska regeringens sida, som, om den icke häfves, kan komma att skada det goda samförståndet. Svenska Riksdagen har en gång uttalat sin önskan att blifva tillspord, innan några ytterligare åtgärder vidtagas på eftergifternas stråt. Nu veta vi ju alla, att regeringens nuvarande chef älskar att omge sig med ett visst hemlighetsmakeri, älskar att bereda landet och Riksdagen öfverraskningar — älskar att handla på egen hand, obekymrad om representationens uttalade mening. Jag vill såsom stöd för denna uppfattning endast påminna därom, att Riksdagen begärde att få en allsidig utredning till stånd i rösträttsfrågan, men ännu den dag, som i dag är, har ingenting blifvit åtgjordt för att få denna allsidiga utredning till stånd. Förmodligen resoneras det på samma sätt beträffande konsulatfrågan. Men då det gäller riksviktiga och vitala frågor, så är det

*Remiss af
statsverks-
propositionen.
(Forts.)*

*Remiss af
statsverks-
propositionen.*
(Forts.)

alldeles icke gifvet, att man gagnar sitt land genom att omge dessa frågor med tystnad eller utan att tillspörja landets representanter. Man kan sannerligen icke förebrå norrmännen allt för stor sekretess i denna fråga. Man får från andra sidan fjällen i dessa dagar spörja underliga ting, som endast allt för mycket påminner om förre statsministern Steens en gång uttalade — därefter.

Vid sådant förhållande borde det, enligt mitt förmenande, vara hög tid på att vår regering åtminstone i någon form meddelade sig med svenska folkets representanter för att få veta hvad den tänker och huru långt den tänker att gå, innan det blir för sent. Jag upp-repar, att jag alldeles icke är någon utmaningens man. Tvärtom önskar jag till Gud, att vi måtte komma till samförstånd med våra norska bröder, ty det utgör min öfvertygelse, att vi icke kunna bestå såsom själfständiga stater, utan såsom förbundna med hvarandra. Men just därför är det enligt min mening af ytterlig vikt, att vi få ett slut på de ensidiga eftergifterna, att vi ändtligen måtte beakta och tillämpa grefve Lagerbjelkes politiska testamente.

Den under tredje hufvudtiteln förekommande ökningen i konsulat-kassans utgifter, hvilken medför en väsentlig höjning i anslaget till utrikesdepartementet, synes gifva en osökt anledning till en blick på konsulatväsendets framtida ställning, helst som ett uppslag till en ändring därutinnan nu skett icke blott genom det af norska Stortinget fattade beslutet om konsulatavgifternas upphäfvande, utan äfven mera direkt genom den af Kungl. Maj:ts svenska regering förordade utredning rörande beskaffenheten af den nya organisation, som skulle inträda, därest hela den unionella konsulatgemensamheten blefve upphäfd.

Med oro gör man sig rundt om i landet den frågan, huruvida det nu verkligen är meningen att afskåra äfven detta, man kan säga, det näst sista bandet, som sammanhåller unionen. Och man tryggar sig knappast vid svenska Riksdagens omnämnda, redan för 10 år sedan uttalade begäran att få ett ord med i laget, om och när denna fråga skulle afgöras. Det är nämligen att befara, att detta Riksdagens ord måhända kommer för sent, ifall de underhandlingar, som pågå mellan svenska och norska regeringarne, dessförinnan lända till något resultat, som blir bindande för den svenska regeringen. Den norska kan redan anses bunden genom den dagordning, som just i går med stor pluralitet antogs af Norges Storting och som innehåller ett bestämdt yrkande på att särskildt konsulatväsende skall upprättas för hvardera af rikena. Såsom man häraf finner, hafva norrmännen redan på sätt och vis beslutit saken äfven för vår räkning.

Nu säges det visserligen, att frågan om ordnandet af diplomati och utrikesstyrelse icke skall inblandas i denna tvist. Man vill taga hvar sak för sig eller med andra ord: den ena först och den andra sedan. Men är det verkligen möjligt att skilja konsulernas ämbets-utöfning från deras diplomatiska ställning och uppgift? Från svensk sida har detta alltid försäkrats vara omöjligt, och intet land torde heller känna en sådan åtskillnad.

Men äfven om det vore möjligt, hoppas och tror verkligen vår nuvarande svenska regering och framför allt tror hans excellens utrikesministern, att norrmännen skola nöja sig med några slags andra-klasskonsuler och att fred och lugn skall inträda i våra unionella förhållanden, om denna anordning kommer till stånd? Det vore godt att i det fallet få mottaga en lugnande försäkran från hans excellens utrikesministerns sida. Han skall väl, om någon, veta, om och i hvilken grad hans ämbete är skyddadt eller hotadt. Hotas icke unionen och den unionella utrikesledningen af någon som helst fara genom det gemensamma konsulatväsendets upplösning, då skall väl och Riksdagen med jämnmot kunna bevilja det ökade anslag, som synes förebåda denna upplösning.

*Remiss af
statsverks-
propositionen.*
(Forts.)

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad, beslöt kammaren att hänvisa ifrågavarande proposition jämt de i anledning af densamma afgifna yttranden till statsutskottet.

§ 5.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet herr *H. A. Segerdahls* på kammarens bord hvilande motion, n:o 13.

§ 6.

Härefter föredrogs justitieombudsmannens vid innevarande riksdag afgifna ämbetsberättelse; och hänvisades den däri gjorda framställningen om kontrollen öfver stämpeluppbörden till bevillningsutskottet, framställningarna om dyrtidstillägg åt tjänstemännen i justitieombudsmansexpeditionen och om löneförbättring åt vaktmästaren vid nämnda expedition till statsutskottet samt berättelsen i öfrigt till lagutskottet.

Tryckfrihetskommitterades berättelse, som härupå föredrogs, lades till handlingarna.

§ 7.

Föredrogs och godkändes Riksdagens kanslideputerades memorial n:o 1, angående antagande af tjänstemän i Riksdagens kansli.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag.

§ 9.

Afgåfvos följande nya motioner:

af herr *O. W. Redelius*, n:o 14, om skrifvelse till Konungen om upphörande af den s. k. indigenatsrätten;

af herr *Å. H. Hammarskjöld*, n:o 15, om skrifvelse till Konungen i fråga om beräkningsgrunden för lämnande af utflyttningsbidrag af statsmedel vid laga skifte;

af herr *A. Magnusson* i Salstad, n:o 16, om dagaföning till de värnpliktige under öfningstiden;

af herr *J. Bengtsson* i Bjärnalt, n:o 17, om ersättning till nämndeman för biträde vid vägsyn;

af herr *O. A. Ericsson* i Ofvanmyra, n:o 18, om skrifvelse till Konungen angående utredning, huru lättnad i kostnaderna för laga skifte må kunna beredas skiftesdelägarne m. m.;

af herr *J. Larsson* i Presstorp, n:o 19, om ändring af 2 kap. 2 § byggningabalken;

af herr *I. E. G. Svensson* i Skyllberg, n:o 20, om upphörande af trettondedagens firande såsom helgdag;

af herr *C. Johansson* i Aflösa, n:o 21, om höjning af tullen å papp;

af herrar *C. Johansson* i Aflösa och *J. W. Bengtsson* i Häradsköp, n:o 22, om dagaföningen till de värnpliktige under öfningstiden;

af herr *O. F. Trapp*, n:o 23, om tullen å guttaperka och kautschuk;

af herr *J. J. Byström*, n:o 24, om skrifvelse till Konungen angående formen för äktenskaps afslutande;

af herr *C. H. Wallentin*, n:o 25, om anslag till försöksdrift efter sill med drifgarn i öppen sjö;

af herr *A. Wiklund*, n:o 26, om skrifvelse till Konungen angående ändring af föreskrifterna i fråga om förekommande och hämmande af skogseld;

af herr *A. E. Lindvall*, n:o 27, om tullen å koppar och mässing;

af herr *C. J. Ödman*, n:o 28, om ändrad lydelse af 24 § riksdagsordningen m. m.; samt

af herr *A. W. Styrlander*, n:o 29, om skrifvelse till Konungen angående rätt för i administrativa mål tilltalade personer att anlita biträde vid förhör och undersökningar rörande af dem begångna tjänstefel.

De afgifna motionerna blefvo på begäran bordlagda.

§ 10.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr	<i>G. Tamm</i>	fr. o. m. den 26	t. o. m. den 30	januari,
»	<i>S. H. Kvarnzelius</i>	» » » »	24 » » » »	26 »
»	<i>C. A. Trolle</i>	» » » »	27 januari	t. o. m. d. 5 febr.
»	<i>C. F. K. Killander</i>	under den 26	»	
»	<i>R. Ekholm</i>	» »	26 och den 27	januari,
»	<i>N. Persson</i> i Malmö	fr. o. m. den 26	t. o. m. den 28	januari,
»	<i>A. A. N. Reuterskiöld</i>	» » » »	26 t. o. m. den 30	»
och	» <i>G. O. V. Lindgren</i>	i Örebro	under den 26 och 27	»

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,16 e. m.

In fidem

Herman Palmgren.